

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi descendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicationis, Patrocinij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 3. Quomodo ex occasione Dedicationis alia Doctrina Auditoribus inculcari possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

atione Templi committi soliti, & demonstrari, quod, si experientia consulatur, magis Festum Diaboli, quam DEI esse comperiatur. 1. Quia Templum DEI, id est, animas quam plurimi Baccho & Veneri consecrant. 2. Quia loco Templi frequentantur Hospitia, & loco orationis & concionis vacatur lufibus, comotationibus, & colloquiis parum honestis. 3. Quia loco interioris renovationis renovantur mala proposita peccandi, & omnes alias absurditates, & fraudes committendi. Ut verò à talibus abusibus tantò diligentius abstineant, ostendatur, quantam ex talibus abusibus injuriam DEO, & quanta damna sibi ipsis & aliis creent.

S. III.

Quomodo ex occasione Dedicationis alia doctrina Auditoribus inculcari possit.

Thema.

Hodie salus facta est huic domui. Luc. 19.

Scopus.

Ars bene & Christianè administrandi Familiam (die Kunst wohl zu hausen) docenda.

Syllogismus principalis.

Illam artem studiosè est addiscenda, à qua totius domus salus dependet; Atqui talis ars est ars bene administrandi Familiam; Ergo hac studiosè est addiscenda.

EXORDIUM.

Si hodie mihi Auditorum meorum corda inspicere, eorumque desideria examinare liceret, non dubito, quin multos in hac vel similia suspiria erupturos adverterem: O si & ego aliquando tam fortunatus essem, ut Christus apud me diceret, efficaciterque mihi perinde, ac olim Zachæo, diceret: *Hodie salus facta est huic domui.* Tunc enim verò lætus Dedicationem celebrarem. Nunc verò quâ ratione festivitatem hodiernam cum lætitiâ celebrabo, qui, quod rodam, domi non habeo: qui rem meam familiarem in dies peius administrari adverto: quæ nihil nisi miseriam, inopiam, dis-

Instruēt. VII.

P

cordiam,

cordiam, & angustiam domi meae invenio. O utinam tandem adesset finis malorum! utinam veniret, qui benedictionem domui meae afferret! ita, inquam, non paucos hodie inspiraturos, miseriamque suam deploraturos existimo, si singulorum corda inspicere liceret. Quorum proin commiseratione tactus, viam ipsis ostendam, quâ ratione non tantum ab inopia, miseriamque liberari, sed etiam copiosam DEO benedictionem impetrare queant. Verbo, docebo viam, quam omnes discere, scireque utpote summè necessariam desideratis, artem scilicet bene & Christianè rem familiarem administrandi, taliâque præscribam præcepta, quae si diligenter atque constanter observaveritis, certò vobis polliceor, adeò prosperè vobis cessura omnia, ut cum veritate dei de domo vestra possit: *Hodie salus facta est huic domui.* Quantò maiorem itaque ex hac concione fructum, consolationemque sperare jure merito potestis, tantò magis benevolens, attentâsque aures dicenti mihi vos præbituros confido.

Pars Prima.

Quinque potissimum præcepta reperio, sine quibus difficulter res familiaris bene administrari, & optata à DEO benedictio obtineri potest.

Primum in ijs Christi Servatoris nostri verbis continetur: *Reddite, quae sunt DEI, DEO.* Luc. 20. seu in illis: *Quarite primum regnum DEI.* Matt. 6. Quibus verbis nihil aliud significare volo, quàm quòd ante omnia vobis connitendum sit, ut DEUM debito modo colatis, id est, ut firmiter credetis, ipsum in omnibus, quae dixit & promisit, esse summè veracem & fidelem: ut firmiter quoque speretis, eum, quod promisit, præstiturum, atque adeò non æternam duntaxat felicitatem, si bene vixeritis, concessurum, sed etiam in hac vita omnia ad sustentationem necessaria liberaliter subministraturum: ut sincerè eum diligatis, voluntatem vestram cum illius voluntate in omnibus conformantes: ut denique suis temporibus ei per veram religionem seu per adorationem invocationem, laudationem, sacrificii oblationem, in auditiâe Missæ, Sacramentorum usu, debitum obsequium præstetis, & velut supremum vitæ, necisque vestræ Dominum & Authorem agnoscatis. Hunc itaque cultum ante omnia ap-

diligentissime reddendum, quia sine eo nullum in re familia-
 ri & laboribus vestris successum ac benedictionem sperare po-
 testis; verissimum enim est, quod jam pridem S. David Ps.
 126. pronuntiavit: *Nisi Dominus adificaverit domum, in va-
 num laboraverunt, qui adificant eam.* Nos enim laborare
 quidem, plantare, rigare possumus, sed nisi DEUS incremen-
 tum dederit, omnia frustranea erunt. Quò ergo liberalius
 nos hunc DEO cultum exhibuerimus, tantò is quoque lar-
 gius nobis necessaria alimenta subministrabit, uti manifestè
 Ecclesia indicat, dum in Hymno Festi Corporis Christi canit:
Sic te visita, sicut te colimus. Et ipse quoque Christus Luc.
 6. confirmavit dicens: *Quà mensurâ mensi fueritis, eadem re-
 merietur vobis.* Atque hæc videlicet causa est, cur multi tam
 exigua in rebus temporalibus benedictionem experiantur,
 quia scilicet parcè DEO suum cultum exhibent. Hinc audire
 coguntur, quod olim DEUS Israëlitis per Prophetam Ag-
 gæum c. 1. dixit: *Seminastis multum, & intulistis parum: co-
 medistis, & non estis satiiati: bibistis, & non estis inebriati: o-
 peristis vos, & non estis calefacti: & qui mercedes congregavit,
 misit eas in sacculum pertusum.* Quam ob causam, dicit Domi-
 nus exercituum? quia domus mea deserta est, & vos festinastis
 unusquisque in domum suam. Examine vos ipsos, & quæri-
 te, cur tam rarò templa frequentetis? cur tam rarò Missam
 diebus feriatis audiat? cur precibus tam parùm vacetis? an
 non hanc unicam propè causam reddetis: non habemus tem-
 pus: laboribus, non precibus nunc vacare oportet? an non
 autem hoc est domum DEI deserere? an non hoc est festina-
 re in domum suam, id est, viribus & conatibus suis plùs, quàm
 DEI auxilio confidere? Ah erratis, dilectissimi Auditores,
 ah graviter erratis. Nescitis, quinam sint optimi redditus
 domus vestræ. Hæc verba: *Quærite primum regnum DEI.*
 hæc, inquam, verba sunt optimæ literæ censuales, quæ nihil
 vobis deesse patiuntur. Has si habueritis, confidenter cum
 S. Davide Ps. 22. dicere poteritis: *Dominus regit me, & nihil
 mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocabit.* Si enim vos, cum
 sitis mali, nihil deesse patimini Famulis, imò & jumentis ve-
 stris fideliter servantibus, an putatis, liberalissimum & po-
 tentissimum DEUM passurum, ut ijs, qui fidele ipsi servitium
 præstant, contra promissionem tam certam, totiesque repeti-

nam, necessaria alimenta non subministrantur? absit, ut tam abjectam & indignam de summa illius bonitate opinionem concipiamus. Aliter nos instruxerunt Majores nostri, quibus certissima ac infallibilis erat regula & axioma: *Wann wir thäten / was wir solten / hätten wir allzeit / was wir wolten.* Iterum: *Kirchen gehen versauemet nicht: Almosen geben ermet nicht: Ungerecht Gut bereichet nicht.* Atque ut veritatem horum axiomatum ipsi quoque agnoscat, audite memorabile exemplum, quod Surius in vita S. Joannis Eleemosinarii narrat: Duo quidam Opifices eandem Artem faciebant, quorum alter Uxorem, Liberos, servos pulchre alebat, imò rem familiarem quotidie augebat, DEO pietatem ejus qui omnibus posthabitis Missam quotidie audiebat, evidenter remunerante; alter contra rarissimus Missæ Auditor, quamvis prole, omnique Familia careret, quamvis diebus, etiam Festis, noctibusque laboraret, se tamen & Uxorem egregre tolerans, cum extrema egestate perpetuo colluctabatur. Ergo tam prosperum illius alterius successum admirans, tandem quâdam die obuius factus, quærit, quo medio tandem uteretur, ad tam felicem laboribus suis successum obtinendum? cui alter respondet: Cras tibi ostendam locum, ex quo tam copiosa mihi benedictio ac lucrum obtingit. Postero itaque die, summo mane, eum ad Templum secum deducit, ibique audito sacro, domum redire ad labores jubet. Mane altero idem facit. Cùmque tertio etiam die idipsum facere pararet, impatiens alter, equidem si de Templo adeundo agitur, viam scio, nec duce opus est; locum verò, ex quo lucra tua haurias, quem te ostensurum promiseras, hunc enim vero demonstra. Hic iste: Sanè, inquit, locum, ubi & victum corporis, & vitæ æternæ conquirere oporteat, præter Templum, scio nullum. Nisi fortè ignotum tibi sit Domini promissum: *Quærite primùm regnum DEI, & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis.* Intellecto itaque tandem mysterio, miser ille suam, quâ tamdiu laborarat, rei divinæ incuriam detestatus, ad frugem seriò redijt, audiensque exinde Missam quotidie, felicem deinceps laborum suorum successum similiter expertus. Et vos ergo, quicumque hactenus simili errori obnoxij vixistis, cum hoc Opifice respiscite; discite, quæ sunt DEI, DEO liberaliter reddere, ut ille quoque, quod promissum

libera-

liberaliter largiatur, sic intrepidè cum Tobia seniore ad Liberos & Domesticos vestros dicere poteritis: Filij mei, *Pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus DEVM, & fecerimus bene.*

Pars Secunda.

Alterum præceptum est: *Reddite, quæ sunt Caesaris, Caesari*, id est, unicuique homini id, quod ex Justitia debetis. ita enim & ipse Christus in sententia priori puncto ex S. Matthæo citata indicavit, dum dixit: *Quærite primùm regnum DEI, & iustitiam ejus; ubi meritò iustitiam cum regno DEI, id est, cum cultu, quem DEO debemus, conjungit, quia DEVM verè diligere, colerèque non potest, qui non perinde etiam Proximum, velut DEI imaginem diligit, colitque, uti sat clarè S. Joannes Apostolus 1. Joan. 4. indicavit, dum dixit: Si quis dixerit, quoniam diligo DEVM, & Fratrem suum odit, mendax est; qui enim non diligit Fratrem suum, quem videt, DEVM, quem non videt, quomodo diligere potest? & hoc mandatum habemus à DEO, ut, qui diligit DEVM, diligat & Fratrem suum.* Porro diligere Proximum non censetur, qui iustitiam non observat, & non cuique jus suum tribuit; cùm enim DEUS pro regula dilectionis Fraternalis amorem, quo quisque homo seipsum diligit, obtulerit dicens: *Diliges Proximum tuum sicut teipsum*: Matt. 22. c. Amor autem hic, quo nos ipsos diligimus, vel maximè nos impellat, ut cupiamus ab alijs non tantùm jura & bona nostra, quæ jam actu possidemus, intacta & inviolata servari, sed etiam, ut ea, quæ adhuc ab alijs ex iustitia debentur, fideliter & promptè tribuantur, facile appareat, diligere Proximum censeri non posse, qui Justitiam non observat. Et hoc videlicet est præceptum illud, à quo non modica quoque benedictio, quam in bonis temporalibus obtinere cupimus, dependet, uti jam olim DEUS in diversis S. Scripturæ locis indicavit. Hinc Eccl. 11. Siracides ait: *Benedictio DEI in mercedem Iusti festinat, & in honore veloci processus illius fructificat.* Et clariùs Sap. 8. c. *Si iustitiam quis diligit, labores huius magnam habent virtutem.* Quia, ut idem Prov. 3. c. ait, *egestas à Domino in domo impii; habitacula autem Iustorum benedicuntur.* Cujus quidem benedictionis gemina causa assignari potest, una ex parte DEI, altera ex parte

proximi. Prior est, quod homo Justitiam amans hoc ipso, quod aliena bona non invadat, sed suis contentus sit, sat clarum præbeat indicium, quod omnem suam fiduciam in DEO, qui servis suis deesse nihil patitur, collocarit; sicut è contrario, qui justitiam violat, & per fas, nefasque aliena bona invadit, manifestum præbet argumentum, quod non in DEO, sed in suis viribus & industriis confidat; unde cum DEO nihil magis placeat, quam si Homo omnem suam fiduciam in ipso ponat; nihil autem ex opposito magis ipsi displiceat, quam si hæc ei confidentia negetur, merito talibus Justitiæ amatoribus in bonitate sua confidentibus benedictionem suam liberaliter largitur, eandemque negat illis, qui per injustitiam sibi ipsis providere satagunt.

Posterior causa ex parte Proximi non minùs efficax ad benedictionem obtinendam est hæc, quod DEUS sæpe promiserit, dixeritque, eadem mensurâ, quâ alijs dilectionem mensurabimus, nobis quoque remensum iri; cum ergo per justitiam liberaliter alijs, tum bona jam possessa relinquamus, & gratulemur; tum nova, quæ debemus, tribuamus, æquum est, ut vicissim DEUS bona nostra custodiat, & nova largiatur, ut qui jam pridem dixerit: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Atque hæc videlicet gemina causa est, quod multi tam exiguam benedictionem in rebus temporalibus experiantur, quia scilicet Justitiæ curam non habent, quia Superioribus suis debitum canonem, tributa, aut vectigalia, aut decimas non fideliter persolvunt: Quia in emptione & venditione alios defraudant: pro laboribus suis nimium salarii exigunt, aut mercedem ipsi alijs non statim & integrè tribuunt. hæc, inquam, causa est, cur DEUS & nova illis bona largiri negligat, & ea, quæ habent, iterum per similes fraudes aut alias injustitiæ species auferri permittat. Id quod per aptâ fabellâ nonnemo explicavit, dum dixit, lupum aliquando fuisse, qui advertens Rusticum quendam multas, easque sat pingues oves possidere, ad quastamē sibi aditus undiq; conclusus sit, astu circumveniendum ratus, ovinam pellem, quam quondam ovi cuipiam detraxerat, induit, & circa noctem ante Ovium ad Rusticum pertinentium stabulum sterit, & quod admitti pariter in stabulum peteret, ficto balatu indicavit. Rusticus audito clamore accelerans, etsi bene ex certi signi

caren-

carentia adverteret, ovem hanc suam non esse, quia tamen satis grandem & pinguem esse viderat, non modicū ex illa sibi vendicata lucrum accessurum existimans, januam stabuli aperuit, ovemque alienam suis ovibus aggregavit. Quid sit? Mane stabulum ingrediens, videt aliquot oves scdē laceratas & interemptas, nec tamen causam aut Authorem cognoscere potest. Idem sequenti, idem tertio die deprehendit, quousque pleræque oves absumptæ fuerunt; tum demum suspicari incipiens, ne nocturni Fures stabulum ingressi, ejusmodi stragem in ovibus fecissent, vigilare noctu cum Famulis statuit, & ex insidijs, quid agatur, observare; cūque circa medium noctis advertisset, grandiore illam furto sublatam ovem alias invadere, & lacerare, accurrit cum Famulis, & dum dictam ovem alienam accuratius intuetur, & mactat, lupum sub ovina pelle latentem, & ex ea damnorum suorum præteritorum Authorem deprehendit. Per hanc fabellam aptissimè sanè ostenditur, quàm verè dictum sit à Salomone Prov. 16. *Melius est parum cum iustitia, quàm multi fructus cum iniquitate.* Verè enim obolus ille seu alia res, quam injustè possidemus, lupus talis est, ex cujus aggregatione aliquod quidem lucrum rebus nostris accessisse existimamus, sed revera plūs damni patiemur, quia hic ipse obolus paulatim alios devorabit, donec vix ullus amplius in marsupio reperiat. Quisquis ergo veram benedictionem à DEO obtinere cupit, iustitiam amet, cuique jus suum tribuat, & relinquat, & consilium Siracidis c. 4. observet dicentis: *Pro iustitia agonizare pro anima tua, & usque ad mortem certa pro iustitia, & DEVS expugnabit pro te inimicos tuos, damna in Fortunis tuis inferre molientes, & habitaculum tuum benedicet.*

Pars Tertia.

Tertium præceptum est: *Date, & dabitur*: ita enim jam olim iterum Christus monuit, & mox fructum copiosum, qui inde sperari potest, subjunxit, dum dixit: *Mensuram bonam, confertam, coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum.* Nimirum, ut sapienter S. Augustinus l. 25. de verbis Domini advertit, *Fecundus est ager pauperum, cito reddit donantibus fructum*, nec simplicem duntaxat, sed trigesiumum, sexagesimum, centesimum, ut agri semen sibi communica-

tum recompensare solent. Cujus ulterior ratio est, quis, quod pauperi datur, DEO datur; DEUS autem, cum sit Zelator gloriæ & honoris sui, non patitur se liberalitate vinci ab homine, sed quidquid ab homine per pauperes accipit, id omni statim multiplici scœnore compensat, ut pulchrè S. Gregorius in reg. indicavit, dum dixit: *Quidquid tribuitur pauperi, subtili consideratione pensetur, non est donum, sed mutuum, quia quod datur, multiplicato sine dubio fructu recipitur.* Atque hæc videlicet iterum causa est, cur multi tam exiguam a Deo in fortunis suis benedictionem accipiant, quia scilicet & ipsi exiguam misericordiam proximo, & per hunc etiam exiguam liberalitatem erga DEUM ostendunt. Fixa est enim apud DEUM regula à S. Paulo 2. Cor. 9. indicata: *Qui parvè seminat, parvè & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.* In cujus veritatis confirmationem innumera possem exempla afferre, sed unum cum sufficeret, quod Cæsarius l. 4 c. 68. sequentibus verbis refert: Abbas quidam, ut puto, de ordine nigro, sicut ex relatione cujusdam Abbatis Ordinis nostri didici, hospitalis erat valde, & circa pauperes multum misericors; & quia in operibus misericordiae fervens fuit, tales Dispensatores domui ordinare studuit, qui non ejus fervorem impedirent, sed magis incenderent. Quanto plures Hospites suscepit, quanto plus charitatis pauperibus exhibuit, tanto illi & domui ejus Dominus amplius benedixit. Post ejus mortem Successor ejus stimulatus avaritiâ, pietatis Officialibus amotis, & eis, quos tenaciores noverat, institutis, ait: Prædecessor meus nimis erat dapsilis, & indiseretus, ejus Officiales nimis prodigi, & ordinate debemus expensas Monasterii atque temperare, ut fortè seges nostra grandinata fuerit, & tempora cara emergerint, habeamus, unde pauperibus subveniamus. Hujusmodi verbis avaritiâ suam pallians hospitalitatem prorsus excludit, & consueta beneficia pauperibus subtraxit: charitatis subtractâ proficere non potuit Monasterij substantia, imò in brevi ad tantam devenerunt paupertatem, ut vix haberent, quod Fratres manducarent. Die quâdam vir quidam venerandæ Capitei venit ad Portarium, quasi vitæ hospitium, quem ille quidem clanculò & cum timore collegit, atque hospitalitatis officia pro posse & tempore illi exhibens adiecit:

Non

Non te scandalizare debet, bone vir, quod tam negligenter te procuro, quia necessitas in causa est. Aliquando vidi talem statum huius Monasterij, ut, si venisset Episcopus, cum magna charitate & abundantia fuisset susceptus. Et ille: Duo Fratres expulsi sunt de isto Monasterio, nisi illi fuerint reversi, nunquam bonus erit Status ejus. Unus eorum vocatur *Date*, & *Dabitur vobis* vocatur alter, sicque ab oculis ejus recessit. Portarius autem, cum esset Clericus, nomina eorum retinuit, & Abbati ac Fratribus audita recitavit. Resumpta est hospitalitas, & cepit mox Dominus ei benedicere, ut prius. Ecce ergo, quam verè dictum sit à Salomone Prov. 11. *Alii dividunt, & diviores fiunt; alii rapiunt non sua, & semper in egestate sunt.* Ut itaque & vos liberaliorem erga vos deinceps DEUM experiamini, Consilium Tobiae Senioris c. 4. audite: *Quantum potueris, esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue; si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude; præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis.*

Pars Quarta.

Quartum præceptum illis Christi verbis Matt. 12. c. propositis continetur: *Omne regnum divisum contra se desolabitur; & omnis civitas vel domus divisa contra se non stabit.* Quam sententia indicare volo, ad prosperum rei familiaris successum obtinendum nihil magis necessarium, imò & expediens esse, quam concordiam Domesticorum. Ita enim jam olim Majores nostri communi proverbio suo indicârunt, quando dixerunt: *Concordia res parva crescunt, discordia majora dilabuntur.* Hoc est, *durch Einigkeit man Segen find/ durch Zand auch grosses Guth verschwind.* Id quod ingeniosus factus Scilurus Rex Scytharum Filiis suis octoginta, quos habebat, declaravit. Cum enim in extremo morbo constitutus brevi moriturum se crederet, omnes Filios ad se vocari, & fasciculum ex octoginta Sagittis colligatis confectum Afferi jussit; quod ubi factum est, singulis Filiis descriptum fasciculum obtulit, atque, ut eum frangerent, præcepit. Quod cum nullus potuisset, mox fasciculus, ut Solveretur, mandavit, & cuius ex Filiis unam sagittam frangendam dedit, quod cum illi facili conatu præstitissent, hanc memorabilem illis

doctrinam reliquit: Sic vobiscum se res habebit, o Fili
 quamdiu per vinculum charitatis & cōcordiæ conjuncti ma-
 nebitis, invicti eritis, quia nemo virtutem vestram, robūque
 frangere poterit; quamprimum verò per discordiam dis-
 luti, sua quisque commoda sectabimini, imbecilles eritis, &
 obvio cuique hosti succumbetis. Ita non verè minus, quam
 sapienter Scilurus; & verò ipsa quotidiana experientia facti
 confirmat. Quando enim major rerum omnium abundan-
 tia reperitur quàm pacis tempore; è contrario verò ubi ma-
 jor miseria & inopia, quàm ubi bella & lites vigent? Sic
 autem se res habet in tota aliqua Regione aut Provincia, ita
 quoque se habet in quacunque domo privata; ubi enim Ma-
 ritus cum uxore, Pater familias cum Famulis & Ancillis, Fra-
 tres cum Sororibus discordes sunt, nil nisi furta, negligentia
 rixæ, & quotidiana damna timenda sunt. Cujus ulterior &
 fundamentalis ratio hæc est, quod DEUS sit quasi cor & ani-
 ma domus à qua omnis influxus & benedictio sperari & peti
 debet; quemadmodum ergo anima non animat, & nutrit il-
 la membra, quæ inter se & cum corpore unita non sunt, ita
 nec DEUS illis Domesticis, qui per concordiam convincti
 non sunt, suam benedictionem & necessaria alimenta submi-
 nistrat. Hinc per Siracidem c. 25. apertè dixit: *In tribus bene-
 neplacitum est Spiritui meo, quæ sunt probata coram DEO &
 hominibus. Concordia Fratrum, amor Proximorum (id est Fa-
 mulorum & Ancillarum) Et vir & mulier (seu Conjuges) bene
 sibi consentientes.* Omnes ergo sibi Saluberrimam S. Pauli
 Philipp. 2. adhortationem applicent: *Si qua consolatio in
 Christo, si quod solatium charitatis, si qua Societas Spiritus, si qua
 viscera miserationis, implete gaudium meum (imò & vultum)
 ut idem sapiatis, eandem charitatē habentes, unanimes, id est
 sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed
 in humilitate Superiores sibi invicem arbitrantur, non quia ipsi
 sunt, singuli considerantes, sed ea, quæ aliorum.* Fateor, diffici-
 le non rarò accidere, tam graves & discolos aliorum mores
 portare, sed charitas omnia suffert, omnia sustinet, maxime si
 etiam voluntas & mandatum Christi in memoria habeatur.
 tunc enim meritò iterum S. Paulus nos hortatur Galat. 6. *Al-
 ter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi, & ab
 eo velut capite copiosum influxum & benedictionem obtine-
 bitis.*

Pars Quinta.

Quintum & ultimum præceptum Amicus quidam Vicino suo obrulit, dum eundem pessimè rem familiarem administrare, atque adeò jam ferè depauperari videns, pyxidem ei obtulit, iussitque, ut quotidie in omnes domus suæ partes circumferret, non tamen prius aperiret, quàm facultatem ipse dedisset. Quod cum ipse quotidie sedulò fecisset, ubique multas à Domesticis negligentias committi advertens, mox eos reprehendere, bonasque leges præscribere cœpit. Quibus industriis cum iterum bona sua augeri adverteret, virtutem hanc pyxidi insertam existimans, licet necdum data facultate aperuit, & hanc in Scheda quâdam sententiam descriptam vidit: *Willst/ daß dir dein Sach wohl gelling: schau all Tag fleißig zu dein Ding.* Ex quibus verbis ille facile errorem suum agnovit, & post gratias Amico actas ob tam salubre consilium, serio deinceps illud executus est, brevique antiquas divitias recuperavit. Atque hoc est præceptum, quod quinto loco à vobis quoque observari cupio, ut scilicet ita in DEI auxilio speretis, ut tamen etiam eas industrias & conatus, qui ex vestra parte requiruntur, non negligatis. nam antiquum est Germanorum proverbium. *Hilff dir/ O Mensch/ so hilff dir Gott auch.* Quod etiam Sequenti tabella nominalè confirmarunt, dum ajunt, Rusticellum quendam fuisse, quis cum in luto cum equis suis hæssisset, & assiduò Herculis opem inclamasset, responsum ab Hercule de cœlo acceperit: Age, tu prior manum admove, & post opem ab Hercule expecta. Idem & nobis dicitur: Vis, ô Paterfamilias ut DEUS tibi in re tua familiari promovenda adsit, tu prius age tuum officium, visita frequenter officinas domus tuæ, distribue diligenter & prudenter labores, corrige, quæ corrigenda sunt, labora & ipse, ac cooperare, prout vires & status tui conditio requirit, & tum DEI assistentiam expecta. Vis & tu, ô Materfamilias, benedictionem domui tuæ conciliare, imitare exemplum Mulieris fortis & Sapientis, de qua Salomon prov. 31 dixit: *Consideravit semitas domus suæ, & panem ociosa non comedit. Quasi vit lanam & linum, & operata est consilio manuum tuarum. Accinxit fortitudine lumbos suos, & roboravit brachium suum. Manum suam misit ad fortia, & digiti eius* appre-

apprehenderunt fufum. Non timebit domus fua à frigoribus nivis; Omnes enim Domestici eius velti sunt duplicibus. Hi surrexerunt Filii eius, & beatiffimam pradicaverunt: vir eius & laudavit eam. Multa Filia congregaverunt divitias, & fupergreffa es univerfas. Hoc, inquam, exemplum imitare, Materfamilias, & fimilem tu, quoque à DEO benedictionem fimilem à Domesticiſ laudem tibi pollicere.

Epilogus.

Atque hæc ſunt quinque præcepta, quæ ad artem bene adminiſtrandi rem familiarem maxime opportuna, utiliâque mihi ſunt viſa; quæ proinde ſicut ſpeciali cum affectu vobis communicavi, ita ſpeciali quoque diligentia à vobis obſervari deſidero, certòque ſpondeo, quòd, quantò diligentius obſervaveritis, tantò maiorem in temporalibus æquè ac Spiritualibus bonis benedictionem ſitis obtenturi. Itaque claudendo concionem, & illis Salomonis prov. 7. verbis vos adhortor: *Fili mi, cſtodi ſermones meos, & præcepta mea recondita tibi ſerva mandata mea, & vires, diceturque cum veritate: Hic die ſalus facta eſt huic domui. Amen.*

§. IV.

Alij Conceptus de eâdem materia.

1. Præter conceptum priori §. assignatum poſſent etiam Audiſores ad convivium Spirituale invitari, atque adeò dicere poſſet Concionator, antiquam eſſe conſuetudinem, ut in die Dedicationis unus Amicus alterum ad Convivium invitet; hunc proinde morem ſe quoque tantò libentius ſervaturum, quantò præſtantius convivium à Zachæo paratum pro Convivis ſuis reperiatur, illud nempe de quo Chriſtus Joh. 6. dixit: *Meneſcibus eſt, ut faciam voluntatem eius, qui miſi me.* Quod quidem quàm pretioſum ſit convivium, ſe copioſius in præſenti concione demonſtraturum. Pro proſitione itaque narrare poſteſt, quòd Norimbergæ quondam Vir quidam primarius convivium appaſaverit, ex tribus menſis ſibi ſuperimpoſitis conſtructum, quarum prima ſolas fictulas epulas (Schaueſſen) continebat. Quibus cum oculi ſatiati fuiſſent, illâ menſa remotâ alia in eodem loco per machinas attollebatur.